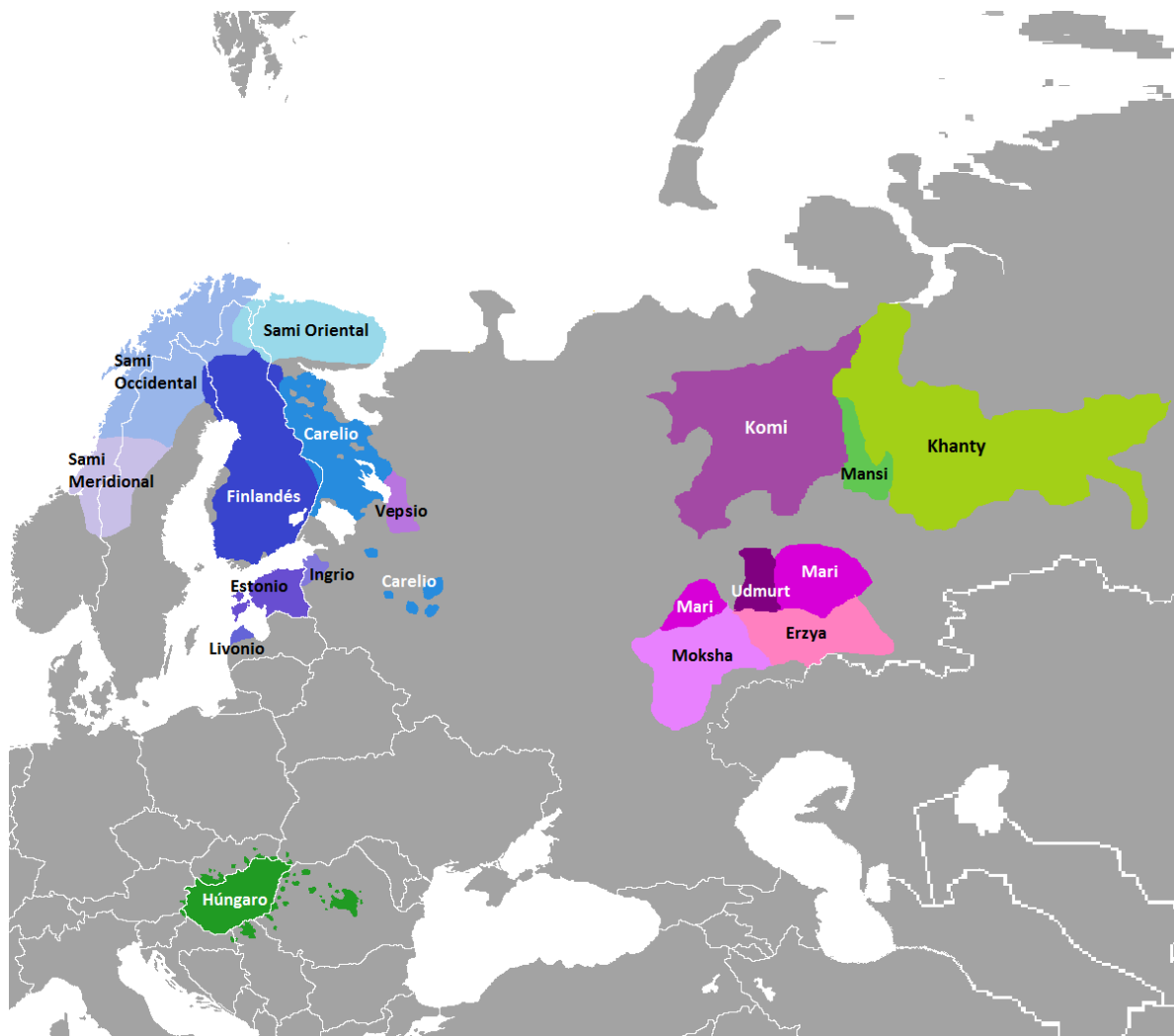

Venäjän pohjoinen: Alkuperäiskansojen kamppailu nykyajan ja luonnonvarojen paineissa

A. Suomalaistenkin kieli on Siperiasta: Kieli ja perinne idästä

Kalottialueen perinteisin kokonaisuus löytyy Venäjän pohjoisesta. Jättivaltion arktisella ja havumetsävyöhykkeellä on asunut kymmenittäin alkuperäiskansojen ja paikallisten heimojen ryhmiä jääkaudesta alkaen, pääasiassa harjoittaen luontaistaloutta, kuten kalastusta, metsästystä ja poronhoitoa. Suomalaisten kieli, perinne ja perinteiset elinkeinot kuuluvat Länsi-Siperiasta Itämerelle kattavaan kulttuurivyöhykkeeseen, *suomalaisugrilaiseen alueeseen*. Seudun alkuperäiskansoihin kuuluvat tänä päivänä esimerkiksi saamelaiset, nenetsit, hantit, mansit ja selkupit monien muiden kansojen rinnalla. Kauempana idässä porotalouttaan harjoittavat tsuktsit, evenkit, jukagiirit ja muut taigan ja tundran kansat. Yhteistä näille heimoille on ollut erittäin rikas suullinen perinne, eppinen runous ja noidan, eli shamaanin rooli kulttuurin kantajana, lääkärinä ja yhteisön kunnioitettuna johtajana.

Suomalaisugrilaiset kielet

B. Perinteinen elonkehä, kuten paimentolaisuus, törmää megaprojekteihin ja nykyaikaan tundralla ja taigalla

Venäläiset tunkeutuivat Siperiaan 1500-luvulta alkaen. Toisin kuin Pohjois-Amerikan arktisella alueella, paikannimistöä ei pääosin muutettu, joten alkuperäinen nimistö on edelleen osittain säilynyt. Venäläiset kiinnostuivat Siperian suurista joista, kuten Obista, Lenasta ja Kolymasta kauppaa- ja turkisreitteinä. Lisäksi valtakunnan laajentaminen kohti Tyyntämerta 1700- ja 1800-luvulla oli osa aikansa valtopolitiikkaa. Suurimmillaan Venäjä hallitsi Suomesta Alaskaan kattanutta vyöhykettä vuosina 1809-1867. Valtio kantoi raskaita veroja alkuperäiskansojen yhteisöissä ja harjoitti jonkin verran lähetystyötä. Vuonna 1917 Neuvostoliiton perustaminen ja kommunistinen vallankumous muuttivat kaiken Siperiassa ja Venäjän pohjoisessa. Kollektivisointi riisti alkuperäiskansoilta omaehtoiset luontaistalouden edellytykset ja porojen hallinnan. Laajamittaiset teolliset toimet mursivat luonnon tasapainon ja tuhosivat esimerkiksi hantien ja mansien kalavedet ja suuret joet. Kaivokset, öljy ja kaasu, vesivoima ja metsätalous ovat aiheuttaneet mittamattomia ympäristöongelmia halki Siperian. Kuitenkin siellä on paljon luonnontilaista seutua.

Evenkit elävät taigalla eli Siperian metsävyöhykkeellä poropaimentolaisina. Viime vuosina heidän perinnealueitaan ovat

C. Uusperinteinen aika: Venäjän alkuperäiskansojen uudet mahdollisuudet

Neuvostoliiton romahdettua 1991 alkuperäiskansat käynnistivät määrätietoisesti perinteen ja kielen sekä elinkeinojen elvytystoiminnan. Esimerkiksi professori Vasilii Robbek Sahan tasavallassa Siperiassa perusti alkuperäiskansojen instituutin, joka pyrki

elvyttämään perinnekulttuureja ja kieliä. Myös lakiin pohjaavia maankäyttöoikeuksia määriteltiin 1990-luvulla. Kuuluisa tutkija Alexander Pika on kutsunut tätä aikakautta ”uusperinteiseksi ajaksi” – Siperian kansat pyrkivät pitämään kiinni paimentolaisuudestaan ja perinteistään nykyajan paineissa. 2000-luvulla Putinin aikakaudella on tapahtunut taas käänne pahempaan. Ikirouta sulaa. Venäjän valtio on riippuvainen maakaasun ja öljyn tuotannosta ja pääosa siitä tapahtuu alkuperäiskansojen kotiseuduilla. Tämä on johtanut suuriin ongelmiin ja usein poropaimentolaiset ja kalastajat ovat joutuneet kärsimään, kun suuryhtiöt ovat käynnistäneet megaprojektejaan.

Toisaalta perinteisten elämänmuotojen, kuten poropaimentolaisuuden säilyminen, on avannut uusia mahdollisuuksia muun muassa paimentolaiskoulujen, aurinkopaneelein varustettujen tundra-leirien ja ikaikaisen elämänmuodon säilyttämiseen esimerkiksi tsuksien parissa Ala-Kolymalla, Jakutiassa. Kaikkia ei ole menetetty, ja alkuperäiskansojen kyky sopeutua ja uudistaa kulttuuriaan on ennenkin Siperiassa osoittautunut merkittäväksi voimavaraksi muutosten keskellä. Siperian kohtalo on kytköksissä koko maapallon tulevaisuuteen ikiroudan sulamisen ja siitä vapautuvien kasvihuonekaasujen takia. Vaikka ympäristöongelmat ovat mittavia, on Siperia silti edelleen ainoa arktinen seutu, jolla perinteinen paimentolaisuus jatkuu katkeamatta. Samalla ainutlaatuinen koko ihmiskunnan kulttuuriperintö on vielä elossa osana alkuperäiskansojen suullista, elettyä perinnettä. Sen arvo on mittaamaton. Suomella onkin erityisvastuu sukukansojen tukemista ja tulevaisuuden elinehtojen turvaamisesta kansainvälisen yhteistyön avulla.

Voit tutustua Venäjän alkuperäiskansojen kohtaloihin ja historiaan englanniksi laajassa raportissa ”Life in the Cyclic World” osoitteessa:

<http://www.snowchange.org/pages/wp-content/uploads/2016/05/life-in-the-cyclic-world-final-250516.pdf>

Samoin voit tutustua jukagiirinkieliseen musiikkivideoon osoitteessa:

<http://www.snowchange.org/pages/wp-content/uploads/2014/12/Yukaghir-Music-Video-2013.mp4>